

EUROPESE
REKENKAMER

Stef Blok

Lid van de Europese Rekenkamer

Eerste Kamer der Staten-Generaal
Prof.dr. J.A. Bruijn, voorzitter
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG
Pays Bas

Luxemburg, 21 maart 2023

CNL139254NL01-23PP-OR.docx

Betreft: Algemene Europese beschouwingen, plenaire vergadering 18 april

Geachte meneer de voorzitter,

Op 18 april houdt uw Kamer in haar plenaire vergadering de algemene Europese beschouwingen.

Graag wil ik u een overzicht geven van het werk van de Europese Rekenkamer in het afgelopen jaar, dat u en de leden van de Eerste Kamer behulpzaam kan zijn bij de reflectie over de werking van de Europese Unie (EU).

Jaarverslag 2021 - rechtmatigheid

Allereerst wil ik u wijzen op ons jaarverslag over de uitvoering van de EU-begroting 2021¹, samengevat in de EU-controle in het kort².

In ons jaarverslag geven wij ons oordeel over:

- de jaarrekening van de EU (goedkeurend);
- de rechtmatigheid van de ontvangsten (goedkeurend) en de uitgaven (afkeurend); en
- dit jaar voor het eerst over de eerste en enige betaling in het kader van het Corona Herstelfonds (de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit, vaak afgekort met RRF).

Ons oordeel over de RRF-betaling aan Spanje is dat de fout die wij ten aanzien van één van 52 mijlpalen constateerden, niet materieel was. Bij ons goedkeurende oordeel gaven wij drie aanbevelingen aan de Commissie om haar toezicht te verbeteren en om haar beleid ten

aanzien van het (gedeeltelijk) niet voldoen aan het behalen van mijlpalen en streefdoelen vast te stellen. De Commissie heeft daar ondertussen enige stappen in ondernomen.

De rechtmatigheid van de uitgaven van de algemene begroting van de EU bevat te veel fouten. Het door ons vastgestelde foutpercentage van 3,0% is boven onze materialiteitsgrens van 2,0%. Fouten doen zich vooral voor de EU-uitgaven, waarbij begunstigden vaak complexe regels moeten volgen wanneer zij declaraties indienen voor kosten die zij hebben gemaakt. Het aandeel van dit soort uitgaven (met een hoog risico) nam over 2021 toe in onze controlepopulatie tot 63,2 % (2020: 59 %).

Wij analyseerden welke soorten fouten er bij de hoog risico uitgaven voorkomen. De top drie daarvan zijn niet-subsidiabele kosten (40%), niet subsidiabele projecten (24%) en ernstige fouten bij aanbestedingsprocedures en procedures voor staatssteun (19%).

Doelmatigheidsonderzoeken – horizontale prioriteiten

Naast rechtmatigheid kijkt de Europese Rekenkamer ook naar de doelmatigheid en effectiviteit van de EU uitgaven.

In ons jaarverslag over de prestaties³ keken we dit jaar naar de horizontale prioriteiten opgenomen in een aantal geselecteerde uitgavenprogramma's van de EU. Op dit moment bestaan er alleen ten aanzien van de klimaatdoelstelling specifieke streefdoelen voor het deel van de begroting dat eraan moet worden uitgegeven en voor het monitoren van de vooruitgang bij het verwezenlijken van dit uitgavenstreefdoel.

In ons rapport 09/2022⁴ over de klimaatuitgaven in de EU- begroting 2014-2020 stelden we vast dat deze niet zo hoog waren als gerapporteerd. Ook de resultaten van het initiatief “Wereldwijd bondgenootschap tegen klimaatverandering” bleven achter bij de ambitie die de EU had (rapport 04/2023⁵).

Corona Herstelfonds (RRF)

Het werkprogramma van de Europese Rekenkamer⁶ heeft ruim aandacht voor de opzet en werking van het Corona Herstelfonds (Herstel- en Veerkrachtfaciliteit; RRF). In de afgelopen periode hebben wij gekeken naar de beoordeling door de Commissie van de nationale herstel- en veerkrachtplannen (SR 21/2022⁷). Wij stelden vast dat gegeven de complexiteit en de tijdsdruk de beoordeling van de plannen door de Commissie over het algemeen adequaat was. Echter, we vonden een aantal zwakke punten in het proces en risico's voor een geslaagde uitvoering.

We hebben een vergelijkende analyse gemaakt tussen de EU-financiering via het cohesiebeleid en de RRF (Analyse 01/2023⁸). Daarin wijzen wij op de druk op de uitvoering, ook gegeven het kortere tijdvak voor de RRF dat samenvalt met het begin van de huidige periode voor de cohesiefondsen. Verder besteden wij aandacht aan de transparantie van de uitgaven.

Recent publiceerde de Europese Rekenkamer ons rapport over het ontwerp van het controlesysteem van de Commissie voor de RRF (SR 07/2023⁹).

De lidstaten zijn verplicht te controleren of door de RRF gefinancierde investeringsprojecten voldoen aan de EU- en nationale regels. De Commissie beschikt vanuit de eigen werkzaamheden echter over weinig geverifieerde informatie waaruit blijkt of en hoe deze nationale controles worden uitgevoerd.

De EU- en nationale regels waarnaar wij verwijzen, betreffen met name het toepassen van de openbare aanbestedingsregels, staatssteun en andere subsidievoorwaarden. Dat vinden we vooral verontrustend omdat de fouten waarover we in andere EU-uitgaven regelmatig rapporteren een belangrijke oorzaak vinden in het niet toepassen van deze regels (zie hierboven).

Wij stellen vast dat daardoor een gat ontstaat in de zekerheid die de EU kan verstrekken over de bescherming van de financiële belangen van de EU.

Speciale rapporten van de Europese Rekenkamer

In 2022, hebben wij 29 speciale rapporten opgemaakt. Onze onderzoeken richten zich op de uitdagingen die de EU gesteld worden op verschillende gebieden waar zij actief is. Naast de al aangeduide rapporten over klimaat^{4, 5} en het Corona Herstelfonds (RRF)⁷, hebben wij onder meer bericht over de EU-steun voor rechtsstaat in de Westelijke Balkan (SR 01/2022¹⁰), energie-efficiency (SR 02/2022¹¹), 5G netwerken (SR 03/2022¹²), cyberbeveiliging van EU-instellingen (SR 05/2022¹³), fraude in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (SR 14/2022¹⁴) en de verificatie van het bruto nationaal inkomen voor de financiering van de EU-begroting (SR 25/2022¹⁵).

We hebben in 2022 drie rapporten gerelateerd aan de COVID-19 pandemie uitgebracht. Een rapport over het vrij verkeer in de EU gedurende de pandemie (SR 13/2022¹⁶) en een rapport over het functioneren van de EU-instellingen zelf (SR18/2022¹⁷). Het derde rapport betrof de gezamenlijke inkoop van COVID-19 vaccins (SR 19/2022¹⁸) dat ervoor zorgde dat er voldoende doses beschikbaar kwamen. In 2023, hebben wij twee COVID-19 gerelateerde rapporten gepubliceerd. Het eerste rapport behandelde de hulpmiddelen om reizen binnen de EU te faciliteren (SR 01/2023¹⁹). Het tweede rapport (SR 02/2023²⁰) ging in op de aanpassing van de voorschriften van het cohesiebeleid in antwoord op COVID-19. De Commissie reageerde snel waardoor de EU gelden flexibeler gebruikt konden worden, maar over het gebruik van het cohesiebeleid als crisisrespons moet worden nagedacht.

Naast de hierboven genoemde rapporten^{5,9,20 en 20}, hebben wij in 2023 rapporten uitgebracht over de integratie van de interne markt voor energie (SR 03/2023²¹), het financieel landschap van de EU (SR 05/2023²²) en belangenconflicten in cohesie en landbouwuitgaven van de EU (SR 06/2023²³).

Tenslotte

Zoals u uit het bovenstaande kunt opmaken, bestrijkt het werk van de Europese Rekenkamer het brede gebied waarop de Europese Unie actief is. Graag ben ik bereid uw vragen over ons werk te beantwoorden.

Met vriendelijke groeten

Stef Blok

Lid van de Europese Rekenkamer

¹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2021/annualreports-2021_NL.pdf

² https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/auditinbrief-2021/auditinbrief-2021_NL.pdf

³ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreport-Performance-2021/annualreport-Performance-2021_NL.pdf

⁴ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_09/SR_Climate-mainstreaming_NL.pdf

⁵ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_04/SR_Climate_change_and_aid_NL.pdf

⁶ 2023: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/WP2023/WP2023_NL.pdf

2022: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/WP2022/WP2022_NL.pdf

⁷ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_21/SR_NRRPs_NL.pdf

⁸ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW23_01/RW_RFF_and_Cohesion_funds_NL.pdf

⁹ <https://www.eca.europa.eu/nl/Pages/DocItem.aspx?did=63634>

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR-2023-07/SR-2023-07_EN.pdf

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR-2023-07/SR-2023-07_NL.pdf

¹⁰ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_01/SR_ROL-Balkans_NL.pdf

¹¹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_02/SR_Energy-effic-enterpr_NL.pdf

¹² https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_03/SR_Security-5G-networks_NL.pdf

¹³ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_05/SR_cybersecurity-EU-institutions_NL.pdf

¹⁴ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_14/SR_CAP_Fraud_NL.pdf

¹⁵ https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr22_25/sr_gni-verification_nl.pdf

¹⁶ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_13/SR_free-movement-phase-I_NL.pdf

¹⁷ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_18/SR_Resilience-EU-inst_NL.pdf

¹⁸ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_19/SR_EU_COVID_vaccine_procurement_NL.pdf

¹⁹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_01/SR_Free_Movement_II_NL.pdf

²⁰ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_02/SR_Covid_II-ReACT_EU_NL.pdf

²¹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_03/SR_Energy_Union_NL.pdf

²² https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_05/SR_EU-financial-landscape_NL.pdf

²³ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR-2023-06/SR-2023-06_NL.pdf